

Budmerické zvesti

1/2017

O živote v Budmericiach

6. ročník • august 2017

Vážení spoluobčania,

som rád, že sa vám môžem opäť prihovoriť prostredníctvom nášho občasnika. Za posledné obdobie sa udialo mnoho udalostí, pre niektorých boli dobré, veselé, pre iných smutnejšie... Ani nevieme ako, opäť je tu september, čo pre väčšinu školákov nie je veľkým pozitívom. Po dovolenkovom období sme však plní zážitkov, skúseností, načerpali sme novú energiu, silu potrebnú pre zvládnutie nových výziev, ktoré nám život každý deň prináša.

V tomto roku čaká našu obec ešte mnoho projektov, ktoré chceme zrealizovať. V blízkej dobe prestahujeme obecny úrad do zrekonštruovaných priestorov kultúrneho domu, ktorý bude prístupnejší, bezbariérový pre starších i pre hendikepovaných občanov a pre mamičky s kočíkmi. Na budove prebehla doteraz výmena okien, dverí, rekonštruovali sa toalety, vymenili radiátory. V priestoroch určených pre fungovanie obecného úradu bola položená plávajúca podlaha, osadili sa klimatizačné jednotky, osvetlenie s kazetovým stropom. Rovnako tu vznikol priestor pre kuchynku, kde sa zakúpila kuchynská linka. Výhodou oproti pôvodným priestorom v budove obecného úradu je aj veľká zasadacia sála, ktorá bude využívaná i pre

verejnosť pri civilných sobášoch či iných kultúrnych udalostiach.

Obec má v úmysle, na základe poskytnutia finančnej podpory z Bratislavského samosprávneho kraja, vybudovať náučný chodník a vytvoriť tak vhodné podmienky pre rozvoj pešej a cyklistickej turistiky v katastrálnom území obce. Súčasťou náučného chodníka budú od-dychové miesta s osadenými informačných tabuľami a prístreškami.

Ďalším projektom, pre ktorý bola schválená dotácia, je revitalizácia verejného priestranstva centrálnej zóny obce Budmerice, ktoré bude slúžiť širokej verejnosti ako miesto uskutočňovania viacerých kultúrno-spoločenských podujatí, miesto stretávania sa a zároveň ako priestor pre prezentovanie lokálnych výrobcov tradičných produktov, šikovných a zručných remeselníkov žijúcich v našej obci.

Zateplenie budovy obecného úradu, bytového domu na ulici J. Rášu, zateplenie a oprava strechy už sčasti zrekonštruovaného kultúrneho domu, rekonštrukcia cesty na Podhájskej ulici, výmena okien na telocvični, modernizácia učební v budove základnej školy sú tiež prioritami pre tento rok.

(pokračovanie na strane 2)

(foto ak)

(pokračovanie zo strany 1)

Jednotlivé etapy nášho života, rôzne skúsenosti a situácie menia nás a my formujeme samých seba, svojím príkladom a skutkami aj druhých či už k lepšiemu alebo horšiemu. Sme však schopní meniť i svoje okolie, v ktorom žijeme. Je na každom z nás, ktorým smerom ho chceme posúvať, meniť jeho tvár pre budúcnosť, naše deti. V poslednom čase sa často skloňuje výraz ekologický, environmentálny... Sú to synonymá a týkajú sa životného prostredia. Ak sa chceme na túto problematiku pozrieť z trochu odbornejšej stránky, slovník súčasného slovenského jazyka vysvetľuje význam slovného spojenia environmentálna etika: založená na striedmosti, rovnováhe s prírodou a dôstojnom živo-

te a nie na stúpajúcej úrovni hmotnej spotreby. V našej obci a blízkom okolí sa medzi občanmi vo veľkom rozmohla „disciplína“ vyvážania rôzneho druhu odpadu (stavebný odpad, opotrebované pneumatiky, plechovky so zvyškami farieb a olejov a i.) na nelegálne skládky alebo do prírody. Takýto odpad spôsobuje priame ohrozenie nebezpečnými látkami a tiež je zdrojom nebezpečenstva poranenia ľudí a lesnej zveri. O tom, že nepridáva na krásu prírody, netreba polemizovať. Toto by si však mal uvedomiť každý a nebrať túto tému na ľahkú váhu. Pretože, možno si to neuvedomujeme, škodíme nielen sami sebe, ale i ďalším generáciám, ktoré prídu po nás. Pristavme sa aj pri triedení odpadov v našich domácnostiach či kupovaní a používaní

menšieho množstva plastových nádob (poháre, fľaše, vrecia, nákupné tašky atď.), čo by prispelo k menšej produkcii odpadov a teda k ochrane životného prostredia pred ich vplyvmi.

Pokúsme sa byť v tomto zmysle etickí, správajme sa ohľaduplne k prírode, k nášmu okoliu, ale budme navzájom tolerantní i k sebe. Upriamme svoje zmýšľanie a postoje nie na to hmotné, pominuteľné, ale chráňme si tradície, prírodné bohatstvo a krásu, priateľstvo, rodinné i susedské vzťahy.

Do nového školského roka prajem školákovi veľa osobných úspechov a vám, milí čitatelia, radosť zo svojich ratolestí, vnúčať ako aj príjemné čítanie.

S úctou a s pozdravom

PhDr. Jozef Savkuliak, starosta obce

Cieľom zostáva zlepšovanie životných podmienok obyvateľov

14. zasadnutie Obecného zastupiteľstva v Budmericiach dňa 16. marca 2017

Cistiareň odpadových vôd

V záujme rozširovania verejno-prospešných aktivít mládeže poslanci súhlasili zakúpenie pozemkov v lokalite materskej školy, školskej jedálne až po ulicu Červenej armády s časťou chodníka a cesty na tejto ulici od súčasného vlastníka Saleziáni don Bosca v kúpnej cene 20 793,- €. Podobne aj pozemku pri futbalovom ihrisku od vlastníka Ing. Petra Magdolena za 15 000,- €. Za spolupráce s hokejbalovými druž-

stvami tu bude vybudované ihrisko pre tento druh športu.

Počas opravy účelovej komunikácie pri kultúrnom dome sa vybudujú spevnené plochy na parkovanie motorových vozidiel, opraví sa dažďová kanalizácia a uloží potrubie splaškovej kanalizácie. V druhom polroku je plánovaná rekonštrukcia miestnej komunikácie na ulici Podhájska. Havarijný stav je aj na dažďovej kanalizácii v úse-

ku od Bariny po Ulicu J. Holčeka. Pri výkopových prácach sa vybuduje aj splašková kanalizácia s predpokladanými nákladmi 50-tisíc eur.

Pripravujú sa nové projekty splaškovej kanalizácie obce, pretože dokumentácia z roku 1992 nevyhovuje. Obec podala žiadosti o poskytnutie podpory formou dotácií na sedem projektov v roku 2017 s doručením Bratislavskému samosprávnemu kraju a Environmentálnemu fondu.

Obecné zastupiteľstvo zobralo na vedomie informácie o prestavbe časti kultúrneho domu na kancelárie Obecného úradu Budmerice, o posune dverí požiarnej zbrojnice z dôvodu nedostatku priestoru na parkovanie hasičskej techniky, zatepľovaní budovy základnej školy, zakúpení traktora a vlečky, budovaní kamerového systému v obci a o udelení súhlasu obce s pestovaním rýchlorastúcich drevín na pozemkoch vo vlastníctve obce, ktoré má prenajaté Poľnohospodárske družstvo Budmerice. Pozemky sa nachádzajú pri skládke nebezpečného odpadu.

15. zasadnutie Obecného zastupiteľstva v Budmericiach dňa 3. apríla 2017

Starosta informoval o registrácii projektových zámerov Bratislavským samosprávnym krajom. Doposiaľ boli pre rok 2017 schválené nasledovné dotácie z Bratislavskej regionálnej dotačnej schémy: na podporu kultúry projekt s názvom **Budmerická fauľovica 2017 vo výške 1 500,00 €,** na podporu turizmu projekt s názvom **Náučný chodník Budmerice vo výške 5 000,00 €,** na podporu rozvoja vidieka projekt s názvom **Vybudovanie centrálnej zóny v obci Budmerice vo výške 11 500,00 €.**

Poslanci schválili na spolufinancovanie projektu **Vybudovanie a modernizácia odborných učební v ZŠ s MŠ Budmerice** z vlastných zdrojov

obce 5% z celkových oprávnených výdavkov, t. j. vo výške 9 923,17 €. Finančné prostriedky budú použité na budovanie a zlepšenie technického vybavenia jazykových učební, školskej knižnice a odborných učební. Na spolufinancovanie projektu **Zvýšenie kapacity miest MŠ v Budmericiach** z celkových oprávnených výdavkov pôjde 14 723,50 € z vlastných zdrojov obce.

Po vypracovaní znaleckého posudku súdnym znalcom na určenie kúpnej ceny pri prevode majetku obce v zahradkárskej oblasti bola cena pozemkov stanovená na sumu 10,40 €/m². Pretože časť pozemkov sa nachádza v zátopovej oblasti, znalec prehodnotil

túto časť územia a stanovil jednotkovú hodnotu pozemkov na 6,71 €/m², ktorú zastupiteľstvo schválilo.

Odsúhlasená bola aj nájomná zmluva s Futbalovým klubom Družstevník Budmerice s využitím možnosti získania finančných prostriedkov na úpravu osvetlenia, tribúny a závlah na futbalovom ihrisku s ročným nájomným 1 €.

K lepšiemu vzhľadu Budmeríc neprispieva zanedbaná Kaštieľska cesta a jej okolie. Bola podpísaná kúpna zmluva s Ministerstvom kultúry SR, avšak Ministerstvo financií odpredaj pozemkov zastavilo. Obec nemôže vykonávať údržbu zelene na cudzom pozemku z vlastných finančných zdrojov.

16. zasadnutie Obecného zastupiteľstva v Budmericiach dňa 29. júna 2017

Nosným programom zasadnutia bolo prerokovanie a schválenie záverečného účtu obce za rok 2016, ktorý bol zostavený ako prebytkový, a tak aj ku koncu roka vykázala obec prebytok 277 360 €. Ten sa použije na tvorbu rezervného fondu v tomto roku spolu so zostatkom z minulých rokov v sume 63 634 €. Najväčší podiel na celkovom objeme bežných daňových príjmov mali **daňové príjmy** od fyzických osôb. Významnú časť vlastných príjmov tvorili miestne dane a poplatky určené všeobecne záväznými nariadeniami obce Budmerice v čiastke 932 419 €. Príspevok štátu v rámci podielovej dane v porovnaní s rokom 2015 sa zvýšil takmer o 63-tisíc € a bol vo výške 706 377 €. Tieto prostriedky sa v najväčšom objeme použili na financovanie prenese-

ného výkonu štátnej správy v školstve. **Nedaňové príjmy** z vlastníctva majetku (prenájom pozemkov, budov, bytov) tiež neboli zanedbateľné a vrátane poplatku od Istrochemu v sume 283 100 € prispeli do rozpočtu sumou 707 426 €. K vlastným zdrojom rozpočtu formou transferov získala obec 772 609 €.

Bežné výdavky z celkovej sumy 2 057 472 € tvorili výdavky obce 1 328 932 € a výdavky ZŠ s MŠ Budmerice 728 540 €. Škola mala tieto prostriedky zabezpečené z transferu z Krajského školského úradu v sume 425 611 €, z rozpočtu obce vo výške 280-tisíc € a z vlastných príjmov školy 25 585 €.

Záverečný účet obce Budmerice za rok 2016 a celoročné hospodárenie obce za rok 2016 schválilo zastupiteľstvo bez výhrad.

Z dôvodu nepredvídaných situácií poslanci odsúhlasili presun finančných prostriedkov medzi jednotlivými položkami v rámci rozpočtu za 2. štvrtrok 2017, Komunálny plán sociálnych služieb na roky 2017 – 2021, vypracovanie nezávislého auditu verejného osvetlenia v obci Budmerice, zriadenie Centra voľného času ako súčasť Základnej školy s materskou školou Budmerice a použitie finančných prostriedkov 5 % z celkových oprávnených výdavkov, t. j. vo výške 2 894,74 € na spolufinancovanie projektu Obnova Obecného úradu z vlastných zdrojov obce.

V rámci diskusie vystúpilo osem občanov, otázky a podnety zodpovedal starosta obce.

Podrobné texty uznesení a zápisník nájdete na webovej stránke obce: www.budmerice.sk (mb)

Zveľadili sme starú školu

Počas školských prázdnin prestavbou priestorov v budove základnej školy pribudli dve triedy a celý areál v novom šate bude už slúžiť výhradne iba školákovi. Je to aj zásluhou dobrej spolupráce obce s brigádnikmi, bývalými žiakmi ZŠ s MŠ Budmerice. Tí priložili ruku k dielu a usilovne po-

máhali pri sťahovaní materskej školy, prestavbe interiéru, upratovaní a vynášaní stavebného odpadu do kontajnerov. Vybudovaním nových priečok vznikla chodba prepájajúca časti budovy a tým sa odstránil problém priechných tried, v ktorých boli počas vyučovania žiaci rušení. (ph)

5. ročník zábavy a humoru

Tento jubilejný **Kasiopeafest 2017** sa vydaril. Napriek tomu, že sme neboli s javiskom rozložený na nádvorí kaštieľa, ale v dolnej časti parku, neubralo to na kvalite divadelnej atmosféry. Mnohí návštevníci vyjadrili svoju spokojnosť a podujatie označili za rodinné a pohodové. K tomu isto prispeli nielen výborné herecké výkony, množstvo divákov a pekné počasie. Už tradične nechýbala široká ponuka miestnych dobrôt zo stánkov Jednoty dôchodcov Slovenska, matičiarok i ostatných predajcov rôzneho tovaru. Tí hladnejší si mohli dať cigánsku, misku gulášu či posediť v útulnej kaštieľskej kaviarničke.

Hlavným lákadlom však boli divadelné súbory. Pricestovali k nám zblízka, ale i zďaleka – z Ukrajiny sme privítali sedemčlenný súbor scénického a tanečného štúdia **White Crown Theatre** (Biela vrana) z mesta Kyjev. Vystúpili s kvalitným a zaujímavým predstavením **33 monológov o láske**, ktoré interpretovali ôsmimi jazykmi. Tradične sa predstavili divadelní priatelia z Liptova, z Rimavskej Soboty, Špačiniec, Modrania nás rozosmiali v dvoch predstaveniach. Prekvapením však boli samotní Budmeričania z ochotníckeho divadla, najmä zásluhou priam profesionálneho hereckého výkonu **Jany Nemcovej** a **Anny Oľšovej**.

Speváka Roba Miklu netreba divákom prvých ročníkov televíznej súťaže Super star predstavovať. Prijal naše pozvanie, bol skromný, rozbalil to naplno až viacerí neodolali a spievali s ním.

Prekvapením festivalu bolo polnočné vystúpenie v historických kostýmoch v podobe živého orloja. Úderom polnoci v troch stredových oknách kaštieľa s tajomným podsvietením sa ukazovali a ukláňali postavičky „apoštolov“ a dole na schodoch medzitým strašila smrťka. Mystickú atmosféru živej rozprávky si mohli diváci vychutnať počas celého

festivalu a opäť trochu inak prežiť zaujímavý víkend v našom parku. Tento roku bol festival orientovaný na rozprávky a komédie, smútkov máme i tak dosť.

Nevšedným bolo vystúpenie skupiny Duo Kerlek – českého etnografa, hudobníka a cestovateľa Ondřeja Kano Landa s jeho japonským kolegom, hudobníkom Fumihico Natsuaki. Skutočnou náučnou lahôdkou bola prezentácia **Castora Enrique Sancheza Rodrigueza** o pútnickej ceste Camino de Santiago (Španielsko) – **Cesta svä-**

tého Jakuba na Slovensku, ktorá povedie cez našu obec. V sobotu prebehla bohatá tombola s množstvom cien od miestnych sponzorov – okrem iného aj živá ovečka či let balónom.

Ocenenie sa nám dostalo tiež od **Jaroslava Janíčka z Divadla Lunetrdlo z Partizánskej Lupče**, víťaza, dvojnásobného držiteľa putovného pohára festivalu Kasiopeafest: „Ešte raz ďakujeme. Všetci sme si u vás perfektne oddýchlili ako po iné roky. Mali sme sa skvele. Prosto Budmerice – genius loci.“
(dd, foto ph)

Hodiny nácviku korunované úspechmi

Občianske združenie Kasiopea spolu s obcou Budmerice organizovali tento rok už 5. ročník celoslovenského divadelného festivalu Kasiopeafest 2017. Počas troch dní sa tu predstavilo až 16 divadelných a iných umeleckých súborov zo Slovenska aj zo zahraničia.

Na divadelných doskách v budmerickom parku hrali účinní divadelné komédie až do neskorých večerných hodín, vystupovali hudobné kapely a stovky návštevníkov si vychutnalo pekné júlové víkendové dni plné zábavy a pohody.

Svoje predstavenia odohrali aj budmerickí divadelníci, a to hru z pera Anny Olšovej a Marcela Olšu pod názvom **Milovaná moja suseda**, za ktorú získala **Jana Nemcová** a **Anna Olšová** **cenu za najlepší ženský herecký výkon**. Ich stvárnenie rozhádaných susediek treba jednoducho vidieť.

Ďalšia predstavená hra z budmerickej dielne **Vlk a zajac** bola venovaná hlavne deťom. **Cenu za najlepší mužský herecký výkon** získal **Milan Bútor** z Divadelného súboru T. Vansovej z Rimavskej Píly a **cenu za najlepšiu réžiu** v inscenácii **Plantáž** si odniesla **Lucia Nagyová** z divadla The. art.re z Trnavy. Úplne najlepšie ohodnotenou inscenáciou bola hra **Obvodák** z divadla Lunetrdlo z Partizánskej Lupče, ktorú si **Jaroslav Janíček** sám napísal, zrežisoval aj odohral. Po druhý raz si odniesol putovný pohár víťaza súťaže. **Cenu divákov získalo opäť Budmerické divadlo.**

Budmerické divadlo ďakuje svojim stálym divákovi za vernosť a teší sa na vás opäť o rok na podujatí Kasiopeafest 2018, ktoré bude 13. – 15. júla 2018.

Marcel Olša, foto Kasiopea

Ľudská vzájomnosť hranicu nepozná

Budmeričania si pravdivosť týchto slov overili v súvislostiach s nadviazaním družobných vzťahov s moravskou obcou Kobylí pred viac ako polstoročím. Hoci sa zopár rokov recipročné návštevy počas krátkodobých zmien vo vedení obcí nekonali, napokon sme priateľské vzťahy s občanmi tejto malebnej obce opäť obnovili.

Na rôznych podujatiach sa stretávajú predstavitelia obcí, poslanci, vinohradníci a vinári si vymieňajú skúsenosti na ochutnávkach a výstavách vín a kuchárski majstri na gastronomických súťažiach vo varení fazuľovnice či guláša. Počas tohoročnej marcovej návštevy na ochutnávkach vín v Kobylí sa naši vinári a občania zoznámili aj s organizačnou prípravou tohto podujatia. Návštevníci zaplatili určené vstupné a mali možnosť ochutnávať neobmedzené množstvo vzoriek vín zo všetkých

kategórií. Obsluha mala svoj tradičný štýl – chlapci a dievčatá oblečení v miestnych krojoch s charakteristickými širokými rukávami a naširoko nariasenými sukňami pastelových farieb pridávali pôvab celému podujatiu. K príjemnej nálade prispela tiež cimbalová hudba s krásnymi moravskými piesňami.

Vo svojej pivnici nás s potešením privítal predseda Základní organizace Českého zahrádkářského svazu Kobylí Vladimír Čotek s manželkou. Porožprával nám o svojich pestovateľských skúsenostiach, previedol nás obcou i miestnymi rozsiahlymi vinohradmi.

Občanom Kobylí však má čo ponúknuť aj naša obec. Vlni v lete navštívili pivnice našich vinárov, neobišli ani Budmerickú izbičku. Pekné spomienky si odnášajú aj z kultúrno-spoločenských podujatí konaných počas roka, akými sú napríklad Budmerická fazuľovica, Súťaž vo varení guláša v Budmericiach či Výstava vín v Budmericiach, na ktorej sa priamo zúčastňujú so svojimi vzorkami vín.

Čo krajšieho si teda môžeme priať ako stretnutia s priateľmi, známymi aj spoza hranice, ktorá nás nerozdeľuje, ale naďalej spája.

(dd, foto Marek Musil)

Basa opäť na márach

Skupina mladých aktivistov spoločne s členkami Jednoty dôchodcov Slovenska obnovili fašiangovú tradíciu pochovávania basy spojenú so sprievodom maškar v budmerických uličkách.

Od skorého februárového rána sa šinul dedinou po cestách (aj necestách) sprievod roztomilých i strašidelných maškar s maskami od výmyslu sveta. Poriadnym hlukom, zvončením desiatok zvoncov, hudobnými zvukmi a pazvukmi z gitary, harmoniky i z veľkého bubna pritiahli mnohých zvedavcov a zároveň od nich inkasovali poplatky či nedoplatky s vtipnými poznámkami a spevom v tóninách, aké sa im práve podarilo vylúdiť. Smelšie diváčky si s niektorými tancach-tívami „potvorami“ v sprievode aj zatancovali. Po takých výkonoch účinkujúcim dobre padli šišky, chlebíčky i čosi tekuté

od štedrých divákov. Aj vďaka tomu vydržali mnohé maškary v uliciach až do popoludnia – potom sa vyparili a presunuli na poslednú rozlúčku s basou do kultúrneho domu.

Tam bola pripravená smútiaca rodina, ktorú tvorili členovia OZ Kasiopea. Plačky vyobliekané v sukniach starých materí a čiernych vlniačikoch neutíšiteľne za basou plakali. Nerozveselili ich ani smutno-humorné vystúpenia trúchliacich divadelníkov, ani súťaž recitátorov vtipných básničiek. Napokon basu na márach odprevadili, pochovali a krátkotrvajúci žiaľ zapili.

(dd, foto Kasiopea)

Za dobrým vínkom do Budmeríc

Vínne pivnice našich vinárov môžete navštíviť počas celého roka, avšak komplexne porovnať kvalitu ich vín s vínom iných vinárov iba na každoročnej ochutnávke. Tá tohoročná bola v znamení jubilejného **20. ročníka budmerickej výstavy vín**, ktorú na dobrej úrovni organizačne pripravili členovia Spolku vinárov a fajnkošterov Budmerice v spolupráci s Obecným úradom Budmerice.

Dvanástim degustačným komisiám pod odborným dohľadom prezidenta súťaže Prof. Ing. Fedora Malíka, DrSC. dalo pred verejnou ochutnávkou poriadne zabráť vyhodnotenie 577 vzoriek bielych, ružových a červených vín od 158 vystavovateľov z Budmeríc, z okolitých miest a obcí z Moravy, Nitry, Topoľčianok a z Dunajskej Stredy. Každý návštevník mohol po zakúpení tzv. „budmerických grošov“ ochutnávať z bohatého sortimentu rôznofarebných odrôdových vín a zmesiek podľa svojej chuti a dopriať si spoločenské posedenie v príjemnej atmosfére s priateľmi a známymi. Táto výstava bola zároveň nominačnou výstavou pre Národný salón vín SR. Degustačné komisie určili desať šampiónov.

Ako obstáli v súťaži budmerické vína? Z bielych vín bolo najvyššie hodnotené **Veltlínske zelené, ročník 2016 KAB Tomáša Aulitisa** a z červených **Dornfelder, ročník 2015 Ladislava Nagya**. Z Jablonca **Cabernet Sauvignon rosé Petra Pociska** a z Vištuka **Rulandské biele z vinárstva VÍNO Kukumberg**.

Cenu združenia Malokarpatskej vínnej cesty pre vinára s tromi najvyššie ohodnotenými vínami získala firma **VÍNO Kanich z Vinosadov**. Cenu vinárskeho majstra dostal **Ján Mezei z Pezinka** a nositeľom ocenenia „Poctivý škrabák budmerický“ za rok 2017 sa stal **Ladislav Nagy**.

Organizátori ďakujú účastníkom za prejavenu priazeň a tešia sa na ďalšie stretnutia **9. septembra pri soche sv. Urbana na Chríbe** a **17. – 18. novembra vo vínných pivniciach**.

Štefan Čambal,
Spolok vinárov a fajnkošterov Budmerice

(dd)

Práca spojená s oddychom

Pred blížiacim sa podujatím Dni otvorených pivníc mysleli naši vinári spolu s ďalšími priateľmi na svojho patróna sv. Urbana. 1. mája sa vybrali k jeho soche do vinohradov na Chríbe. Nielen preto, aby ho pozdravili, ale aby previedli impregnáciu podstavca sochy pre zvýšenie odolnosti voči dažďu, mrazu a vetru, vyčistili, vyrovnali terén v okolí a vykosili trávu. Po dobre vykonanej práci

si pri ohnisku zaspomínali na zážitky za uplynulých dvadsať rokov fungovania Spolku vinárov a fajnkošterov Budmerice. Riešili však aj prítomnosť – ako sa pripraviť na Dni otvorených pivníc, ako skrášliť neďalekú starenku – hrušku odborným prerezaním, a tak podporiť jej zdravotný stav. Dohodli sa, že do roka vyhotovia obsiahlejšiu kroniku svojho vinárskeho spolku.

(dd)

Jeden za všetkých, všetci za jedného Budmerická fazuľovica 2017

Tento rok sa už po piatykrát na **Budmerickej fazuľovici 2017** v areáli parku pri kaštieli v Budmericiach stretlo 19 vareniačtívých tímov, aby si opäť „zmerali sily“, ktorý z nich presvedčí porotu a verejnosť o najlepšej kvalite navarenej fazuľovej polievky.

Počasie podujatiu prialo, a tak si návštevníci mohli gurmánsky pochutnať nielen na fazuľovici, ale vychutnať si aj kultúrny sprievodný program. Ten vzali pevne do rúk škôlkárky, ktoré predviedli moderné tance a v rovnakom duchu pokračovali mladé, nádejné tanečníčky „**Dračice**“ zo ZŠ s MŠ Budmerice. Nasledovalo vystúpenie hudobnej skupiny **SMOLA A HRUŠKY**, ktorá sa postarala o pravú koncertnú atmosféru.

Súčasťou podujatia bolo aj finále súťaže **Malokarpatský slávik 2017** pod vedením Malokarpatského osvetového strediska v Modre, organizátora súťaže. Do finále postúpilo 23 finalistov a spoločne tak na pódiu vytvorili jedno veľké zaujímavé pásmo plné dobrej

hudby a kvalitného spevu.

Počas dňa sa návštevníci mohli preniesť i do minulých čias prostredníctvom prehliadok kaštieľa, výstavy veteránov **RETRO-AUTO-MOTO-VELO** či do obdobia Slovanov zo začiatku 9. storočia spolu so skupinou historickej rekonštrukcie **SVJATOGOR**, ktorá sa postarala o ukážky života, boja i dobovej kuchyne z tohto obdobia.

V rámci podujatia si prišli na svoje aj rodiny s deťmi, ktoré sa mohli zapojiť do rôznych kreatívnych workshopov alebo si nechať pomalovať tvár. Pre náročnejších boli k dispozícii vyškolení lezci so všetkým potrebným pre stromolezenie. Návštevníci sa mohli previezť na ťave, na koni, na koči, pre mladšie deti boli osedlané poníky. Celý kolorit podujatia dotvárali okolité stánky s pestrým výberom remeselníckych výrobkov a dobrôt ako aj moderátor Janko Sklenár s duchapritomnými vstupmi.

No, aby sme nezabudli, ako vyhodnotila tohtoročnú Budmerickú

fazuľovicu odborná porota a verejnosť? Na 3. mieste sa umiestnil tím **ZBOR RÝCHLEHO VARENIA SR**, 2. miesto obsadil **HU-HU TEAM** a 1. miesto získal tím **SPOLOK VÍNÁROV A FAJNKOŠTÉROV BUDMERICE**. Cenu verejnosti – HLAS ĽUDU si s prehľadom vybojoval tím **RUSNÁCI**, ktorý je, zdá sa, u návštevníkov v posledných rokoch veľmi obľúbený.

Podujatie Budmerická fazuľovica 2017 bolo realizované s finančnou podporou **Bratislavského samosprávneho kraja** v celkovej sume 1 500,00 EUR a tiež s finančnou podporou **Oblasťnej organizácie cestovného ruchu "Malé Karpaty"** v celkovej sume 1 100,00 EUR, za čo obec Budmerice ďakuje.

Na budúci 6. ročník a na rovnako spokojných návštevníkov sa už teraz teší organizátor tohto podujatia obec Budmerice.

(ph, foto ph, mb)

Bratislavský
samosprávny
kraj

Pomáhame najslabším

Sociálna starostlivosť poskytovaná v zmysle zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách je jednou z foriem sociálnej pomoci pri riešení sociálnej núdze. Aj naša obec má nezastupiteľné miesto pri zabezpečovaní úloh spojených s riešením hmotnej aj sociálnej situácie občanov a poskytovaní sociálnych služieb. Disponuje vlastným majetkom a vykonáva originálne ako aj prenesené kompetencie vo vzťahu k seniorom.

Aby pomoc ľuďom, nachádzajúcich sa v ťažkých životných situáciách, bola operatívna a účinná, je pri obecnom zastupiteľstve zriadená sociálna komisia a v rozpočte obce vyčlenená samostatná kapitola o financovaní sociálnych služieb. O aktivitách komisie aj finančnom zabezpečení sociálnej starostlivosti v roku 2016 vás chceme oboznámiť v nasledujúcich riadkoch.

Na úhradu výdavkov v oblasti sociálnych služieb bolo použitých spolu 270 065 €. Časť z tejto sumy tvorili granty a transfery z Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny pre Centrum sociálnych služieb v Budmericiach vo výške 111 085 €, z Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Pezinok 1 895 € na dobrovoľnícku činnosť v CSS, na bežné výdavky prispeli aj klienti čiastkou 4 967 €. Rozdiel bol hradený z vlastných zdrojov obce. (mb)

Sociálna komisia informuje

Ľudský život je popretkávaný radosťami i starosťami, dňami pokojnými a slnečnými i tými búrlivými a tmavými. Každý z nás viac či menej zažíva rôzne vzostupy a pády. V situácii, keď padáme, si však môžeme byť istí, že na to nie sme sami. Človek človeku dokáže byť veľkým darom práve pre schopnosť pomôcť a podržať sa navzájom. Prostredníctvom sociálnej komisie sa snažíme v prípadoch, o ktorých vieme, urobiť maximum, posúvať „nefungujúce“ sociálne situácie k ich zdarným riešeniam. Využívame pritom nielen administratívne postupy, ale i konkrétne finančné stimuly odkázaným občanom.

Jednorazové finančné príspevky dostali piati občania v hmotnej núdzi a jedna rodina v sume 2 424,71 €. Tieto prostriedky použili na zníženie nedoplatkov za bývanie a energie. V zmysle Všeobecne záväzného nariadenia č. 3/2014 počas roka dostávalo príspevok na stravu 30 dôchodcov. Venovali sme pozornosť aj rodinám, ktoré sa ocitli v nepriaznivej sociálnej situácii. V troch zo štyroch prípadov išlo o seniorov. Rodina s deťmi, ktorá bola v roku 2016 predmetom nášho záujmu, je v súčasnosti monitorovaná Úradom práce na oddelení sociálno-právnej ochrany a sociálnej kurately.

Nezabúdame ani na jubilantov pri dosiahnutí 80, 90, 95 rokov. Vážime si ich celoživotnú prácu vykonanú v prospech obce i spoločnosti, a preto im vždy osobne gratulujú starosta obce spolu s členkou sociálnej komisie. Viani ich bolo 21 a dostali vecné dary v hodnote 342 €. K Vianociam si dôchodcovia prevzali dary

v hodnote 3 120 € a na uvítaní detí do života sa použilo 292 eur.

Priebežne sme evidovali a posudzovali 18 žiadostí o byty, prevažne od mladých rodín. Dva uvoľnené nájomné byty boli pridelené novým nájomcom.

Pravidelne sme monitorovali sociálne prípady. Spolupracovali sme so zdravotníckymi zariadeniami, v ktorých boli hospitalizovaní občania obce a rodina o nich po prepustení z nemocnice neprejavovala záujem. Pomáhali sme pri umiestňovaní občanov obce do okolitých zariadení sociálnych služieb.

V závažnejších prípadoch, ktoré súviseli s trestnou činnosťou, ohrozením života či zdravia, bola nutná spolupráca s komisiou na ochranu verejného poriadku a vybavovania sťažností, alebo posunutie vybavenia na kompetentné miesta (policajnému zboru, psychologickej poradni, psychiatrickej poradni a pod.)

Vychádzajúc z týchto skúseností vidíme, ako veľmi potrebné je chodiť „s otvorenými očami“, vnímať, čo sa deje v našom okolí, byť všímavými voči problémom ľudí okolo nás. Aj vašim upozornením na správanie, ktoré nie je v súlade s občianskym spolunažívaním, alebo na krízovú situáciu, v ktorej sa ocitla tá ktorá rodina, môžete zabrániť jej zhoršovaniu a pomôcť prekonať problém. Svoje podnety oznámte Obecnému úradu Budmerice, Centru sociálnych služieb v Budmericiach alebo členkám sociálnej komisie: Zdenke Charbulovej, Štefánii Rampachovej, Márii Hlavatej, Marte Baxovej, Lenke Chovancovej, Alene Saskovej. (zch, šr)

Ďakujeme všetkým

Občianske združenie Budmeričania deťom v spolupráci s obcou Budmerice vytvorili tradíciu cenných 5. ročníkov **BENEFIČNÝCH KONCERTOV**, čím umožnili prístup k pomoci tým budmerickým deťom, ktoré ju najviac potrebujú, lebo sú sužované rôznymi závažnými chorobami a postihnutiami už v mladom veku.

Nejeden z nás si vo svojej dobrej kondícii ani nevie predstaviť, koľko energie a úsilia musia vynaložiť tieto deti na zdo-lanie obyčajných dní svojho života, nehovoriac o čase, keď sa ich zdravotný stav zhorší. Rodičia aj ich rodiny sú intenzívne fyzicky a psychicky zaťažované a permanentne unavené, čo vyplýva z 24-hodinovej starostlivosti o postihnuté dieťa. Napriek tomu sú im veľkou oporou. Liečba, zdravotné po-môcky, ktoré nevyhnutne potrebujú, sú drahé a rodičia toľko finančných prostriedkov nemajú. Pochopiteľne, veď príspe-vok na opatrovanie je neporovnateľný oproti zárobkom v za-mestnaniach. Nevdojak sa natíska otázka, prečo nemajú tieto deti finančne dostupnejšie pomôcky pri takýchto závažných ochoreniach a zdravotných postihoch?

Dobroprajnosť Budmeričanov sa prejavila počas všetkých piatich ročníkoch. Veľká účasť divákov je tradičná už od 15. decembra 2012, kedy sa konal I. benefičný koncert. Na ňom vystupovali deti z budmerickej materskej a základnej školy.

Bolo milé vidieť škôľkarov, ako cupkajú po javisku a predvá-dzajú, čo ich pani učiteľky naučili. Ani deti zo základnej školy sa nedali zahanbiť, veď so svojimi učiteľmi pripravili pozoru-hodný program. Bolo vidno, že tu vyrastá veľa talentov. Prišli i študentky z Pedagogickej a kultúrnej akadémie združené v speváckom zbore v Modre, sprevádzali ich pani profesorky Mgr. Sylvia Oškerová (z Budmeríc) i jej kolegyne – profesorky Mgr. Alžbeta Strakošová a Mgr. Soňa Trojanovská. Zborist-ky krásnym spevom umocnili príjemnú atmosféru spolupat-ričnosti a pohody. Podobne to bolo aj v priebehu všetkých nasledujúcich benefičných koncertov. I keď to boli študent-ky z rôznych kútov Slovenska, predsa prispeli k tomu, aby spoločne s ostatnými účinkujúcimi podporili budmerické deti s rôznymi zdravotnými postihnutiami bez požiadaviek, čo i len na zaplatenie ich dopravy na koncert. K účinkujúcim patrila aj budmerická študentka Konzervatória v Bratislave Veronika Čambalová, ktorú diváci ocenili za jej vynikajúci výkon. Účin-kujúci so svojimi učiteľmi a profesorkami vytvorili spoločne na každom koncerte program, z ktorého mali diváci silný záži-tok. V priebehu piatich rokov práve oni prispeli sumou, ktorej výsledná hodnota dokopy presahovala 2 000 EUR. Týmto financiami sa pokryli náklady na nákup špeciálneho vozíka, kyslíkového prístroja, na špeciálne liečenie a iné potrebné veci pre Adamka Oscitého (žiaľ, už nežijúceho), pre Petku Bukovičovú, Matúška Lennera a Andrejku Holúbkovú.

Za všetkých, ktorým bola táto pomoc poskytnutá, citu-jeme jednu z mamičiek týchto detí: „Ďakujem všetkým, ktorí pomáhali a pomáhajú radou, príspevkom a čímkoľvek.“

(ak, foto archív ZŠ s MŠ)

Búdočka, búdka, kto v tebe býva?

S myšlienkou pridať sa k sym-patickému celoslovenskému pro-jektu s názvom **Ďakujem, sused** prišiel v našej obci poslanec Mar-cel Olša. Ide o iniciatívu inšpirovanú zo zahraničia, ktorá pomáha šíriť knihy medzi ľuďmi. Knižná búdka sa nachádza na autobusovej zastáv-ke smerom na Modru už istý čas a veru sa v nej vymenilo nemálo kníh. Búdku zhotovil náš ukrajinský priateľ Juraj Kraynik, vymaľoval ju,

opatril plexisklom a nápisom *Poži-čaj a vráť*. Knihy sú tam pre všet-kých, prídte, požičajte si titul, ktorý vás zaujíma. Zároveň vás prosíme, ak máte doma knihy, ktoré už ne-čítate a môžete ich poskytnúť, po-tešte svojich spoluobčanov, dajte knihám novú šancu. Zámerom ini-ciatívy je, aby podnietila starších aj mladých a pri čakaní na autobus, u lekára, vo voľných chvíľach čítali.

(dd)

Jedinečné a nezabudnuteľné chvíle prežívajú klienti v Centre sociálnych služieb v Budmericiach pri pravidelných stretnutiach so žiakmi Základnej školy s materskou školou Budmerice. Nielenže majú príležitosť tráviť spolu časť dňa, komunikovať medzi sebou a spolu sa hrať. Tieto stretnutia prinášajú vzájomné obohatenie v podobe zvyšovania sebadôvery, znižovania sociálnej a spoločenskej izolácie ako

aj odbúravania bariér medzi dvomi generáciami. Seniorom napomáhajú žiaci k rozvíjaniu osobnosti a veľmi zaujímavé je sledovať deti, ako si vytvárajú pozitívne postoje k starším ľuďom. Práve ony vniesli do života seniorov novú energiu a úplne iné témy, aké preberajú so svojimi rovesníkmi.

Učiteľka ZŠ v Budmericiach Katka Trebatická si so svojimi žiakmi vždy pripraví zaujímavý program.

Aj Petra Haviarová so svojimi angličtinármi vniesla do života seniorov ne-zvyčajne vzácne a radostné okamihy.

Všetkým z celého srdca ďakujeme. Veruže nám tie detské hlásky počas prázdnin chýbali. **(šr)**

Ak sa chcete dozvedieť viac o dianí v našom zariadení, navštívte facebookovú stránku Centrum sociálnych služieb Budmerice.

Strážca a správca Božieho domu

Služba kostolníka je posvätná. Je strážcom a správcom Božieho domu, chrámu, ktorý má často i pamiatkovú a umeleckú hodnotu. Byť kostolníkom je povolanie, ktoré človeka naplňa, robí ho s radosťou a s osobným presvedčením, s vierou a láskou k Bohu. V istom zmysle slova je kostolník reprezentantom cirkvi. Služi Bohu, má v úcte kňaza i veriacich. Koho tieto riadky vystihujú?

Pán Stanislav Baxa s jeho pani manželkou Adelnou dlhé roky slúžili Bohu v našom Kostole povýšenia Sv. kríža v Budmericiach. Pán Baxa ako kostolník asistoval pri mnohých slávnostiach, pri uzatváraní manželstiev, pri birmovkách, krstoch, sv. prijímaniach, zvonmi odprevádzal svojich spolufarníkov na ich posled-

nej ceste. Zabezpečoval veci potrebné na slávenie svätej omše – rúcha, obetné dary, oltár, sviece, liturgické knihy a ďalšie. Všetky povinnosti vyplývajúce z tohto povolania si plnil svedomito a s radosťou, rovnako ako aj jeho pani manželka. Pani Adelnka zabezpečovala výzdobu a čistotu chrámu, bohoslužobných predmetov, omšových rúch a iných paramentov.

S pokročilým vekom však bolo toto povolanie pre oboch manželov každým dňom náročnejšie, a preto sa rozhodli kľúče od Božieho stánku odovzdať niekomu, kto rovnako ako oni pred vyše deviatimi rokmi pocíti radosť a naplnenie pre povolanie slúžiť ako strážca a správca v Božom dome. Za roky plné ochoty a obetavej služby v našej farnosti patrí man-

želom Baxovým úcta a veľká vďaka.

Do ďalších rokov im prajeme pevné zdravie a veľa Božích milostí. **(ph)**

Vybrať kvet alebo kyticu určenú či už pre najbližšiu osobu alebo pre špeciálnu príležitosť nie je vždy jednoduché. O jej výbere rozhoduje druh kvetov, ich farba, počet kvetov v kytici atď. Správnu voľbou môžeme darovať harmóniu prírody. V Budmericiach vždy dostanete odbornú radu v nenápadnej predajni **Kvetinárstvo pod vrbou** na Ulici J. Holčeka. Zaujalo nás, pod akou vrbou sa rodinný dom s kvetinárstvom nachádza. Spýtali sme sa majiteľky Mirky Kuricovej.

Aká je história vašej vrby, ktorú ste takto zviditeľnili?

Vrba je spomienkou na zosnulého brata. Ak chcete bližšie poznať jej históriu, určite sa u nás zastavte.

Čo vás podnietilo realizovať podnikateľský zámer s kvetinami?

Pracovala som v kvetinárstve v Pezinku a vďaka sesternici Ľubke som sa tam priučila aranžérstvu. Pred osemnástimi mesiacmi sa nám v dome uvoľnil priestor a s manželom sme ho prerobili na obchod. Využila som možnosť byť stále v blízkosti svojich štyroch detí a chorého brata, ktorý potrebuje pomoc. A súčasne som si splnila svoj životný sen.

Darí sa vám získavať spokojných zákazníkov?

Začiatky boli ťažké ako pri každom podnikaní. Väčšie investície, menšia návratnosť vložených prostriedkov. Dnes už máme svojich verných zákazníkov. Viažeme kytice aj zo živých kvetov, prijímame objednávky a realizujeme rozvoz kytíc. Vážime si každého zákazníka a snažíme sa splniť jeho želania a predstavy. S výrobkami sa zúčastňujeme spoločenských podujatí v obci i v blízkom okolí.

Akým spôsobom zabezpečujete prevádzku?

Tovar nakupujeme podľa požiadaviek zákazníkov v žiadanom sortimente, od kvetov po drobné darčkové predmety, ručne vyrábané dekorácie, sypané čaje a podobne. Občas zapájam do práce i svoje deti. Dcéra Laura možno bude po-

kračovať v mojej záľube – navštevuje Strednú odbornú školu záhradnícku Gustáva Čejku v Malinove.

S odstupom času považujete rozhodnutie touto formou slúžiť ľuďom za správne?

Jednoznačne, aj keď to nie je jednoduché. Život mi postavil do cesty toľko prekážok, brala som ich ako výzvu. Za pomoci manžela a pár obetavých priateľov som doteraz všetko zvládla. Som hrdá na svoju rodinu a na všetko, čo sme doteraz dokázali.

Ďakujem za rozhovor.

Dagmar Dugovičová (foto dd, mb)

Žije život pre druhých, aby tí mohli žiť svoj

V Budmericiach máme zariadenie, ktoré na Slovensku nemá obdoby. Mohlo by sa volať aj sociálno-vzdelávacie, pretože určitej skupine mladých ľudí postihnutých závislosťou v rôznych formách poskytuje návrat do plnohodnotného života. Je to občianske združenie **Z vlastného pričinenia – Ex privata industria** pod vedením **Vladimíra Schwandtnera**.

Tento rok je pre vás jubilejný, one-dlho oslávite 65 rokov. Časť svojho aktívneho života ste nezištne pomáhali mladým ľuďom, ktorí v dôsledku pochybenia stratili rodinné zázemie i perspektívu. Čo vás k tejto činnosti motivovalo?

Prežil som dvadsať rokov vlastného pekla závislosti na alkohole, ktorá ma v roku 1993 doviedla do pezińskiej nemocnice na protialkoholické liečenie. Tam som sa dozvedel, že podľa vyjadrenia Svetovej zdravotníckej organizácie z polovice minulého storočia je alkoholizmus smrteľná a nevyliciteľná choroba. Zistil som, že mne v skutočnosti nič nie je, tak som si povedal, že takúto nevyliciteľnú chorobu nemám, ani ju nechcem. Dôležité však bolo slová naplniť skutkami. Cítil som sa tam ako príživník. Bolo mi dlho, a tak som pomáhal pri upratovaní, údržbe areálu. Zoznámil som sa s dospelievajúcimi deťmi – narkomanmi na dorastovom oddelení, ktoré brali stonásobne silnejšiu drogu ako ja.

Po odchode z liečenia som na dorastovom a ženskom oddelení založil skupiny a navštevoval ich dvakrát v týždni. Pri rozhovoroch som zistil, že niektorí lekári ich nepoznajú ani po mene. Takýto neosobný vzťah mohol ťažko problémy vyliciť, z môjho pohľadu to bolo potrebné nejakým spôsobom riešiť. Nezdali sa mi správne nemocničné postupy cez príkazy, zákazy, režim bodovania. Deti treba spoznať, aby si im pomohol. Po dohode s primárom som zorganizoval stretávanie rodičov s terapeutmi, kde sme podrobnejšie preberali špecifické prípady jednotlivých detí.

Presvedčili ste sa, že pobyt v liečebni nie vždy preukázateľne obmedzil závislosti detí na psychotropných látkach. Vy ste vďaka pevnej vôli po odchode z Pezinky začali žiť normálne a uvažovali, ako pomôcť tým nešťastníkom.

Cez prázdniny som začal s organizovaním detských letných táborov. Prišlo tam aj 14-ročné dievča zo Žiliny, že ju chcú dať do ústavu, lebo od jedenástich rokov droguje. Zašiel som s ňou do Pezinky s tým, aby ju prijali, že ju budem navštevovať. Raz som však zistil, že jej poslali zo Žiliny drogy a v nemocnici o tom vôbec nevedeli. Zobral som ju teda domov a so súhlasom sociálky a súdu sme si ju s manželkou adoptovali k našim dvom deťom a prihlásili na gymnázium do Modry. Na rodičovských skupinách na dorastovom oddelení ma oslovovali viacerí rodičia, aby som skúsil nejakým spôsobom prevychovať ich deti, pretože závislosti u nich stále pretrvávajú a naša adoptovaná Barbora bola v poriadku. Namietal som, že ako elektrikár nemám príslušné vzdelanie. Čoraz viac návštev doma v Častej i v práci mi už za-

čalo prekážať. Navrhol som manželke, že si prenajmem v Budmericiach na pol roka nejaký dom a skúsím pracovať so štyrmi najhoršími feťákmi.

Hoci ste s určitými závislosťami mali osobné skúsenosti aj z pobytu v Pezinku, predsa len to bol krok do neznáma pre vás a v tej dobe dokonca aj pre lekárov.

Vypracoval som projekt *Ako by som to robil ja, keby som to robil*. Tento projekt som dal na posúdenie najlepším odborníkom a napodiv boli ich stanoviská veľmi priaznivé. Našiel som si odborného garanta, detského psychiatra doc. MUDr. Igora Škodáčka CSc. Raz za ním prišli novinári robiť interview do jeho detskej psychiatrickej nemocnice a on ich poslal do Budmeríc s tým, že je garantom jedného superprojektu. V novinách vyšla štvorstranová reportáž a v priebehu týždňa k nám nastúpilo 11 detí. Doba prenájmu domu však uplynula, deti domov ísť nechceli, sťahovali sme sa teda do prázdnej fary v Dolanoch. Po polroku sme sa sťahovali naspäť do staršieho domu v Budmericiach. Deti pribúdali, odchádzali, prichádzali a my sme sa asi po roku znova sťahovali do domu na Podhájskej. Chodili k nám aj vládni činitelia s manželkami, no keďže sme „fungovali“ iba ako väčšia rodina pre prípadnú finančnú pomoc, nevedeli, kam nás majú zaradiť.

Ako takúto veľkú rodinu s problémovými deťmi prijali susedia a vôbec Budmeričania?

Možno aj s nedôverou, no nik nám nedal najavo nejaké odmietanie. Splynúť s Budmeričanmi nám veľmi pomohol pán farár Marián Gáborík. Vše-

možne nám pomáhal aj s potravinami, no najdôležitejším momentom, priam prelomovým bolo, keď pre nás – deti aj ich rodičov odslúžil svätú omšu za veľkej účasti veriacich. Pritom zdôraznil a ocenil význam našej práce v prospech návratu zblúdených detí do plnohodnotného života.

Pri dočasných nájmoch vám stále chýbala istota trvalého bývania. Ako sa vám podarilo získať trvalé bydlisko pre vlastnú rodinu s pomerne veľkým počtom cudzích detí?

Zhodou náhod môj brat pracoval ako obchodný zástupca podniku Technopol v Moskve a jeho riaditeľ sa o mojej činnosti dozvedel z televízie. Zavolať mu do Moskvy, či ten chlapík s rovnakým priezviskom je jeho príbuzný, že by mu chcel pri jeho zásluhnej práci nejakú pomôcť. A tak Technopol dom kúpil s tým, že do troch rokov im ho splatím. No nesplatil som, lebo všetky peniaze sme investovali do detí a od štátu sme nedostávali žiadne dotácie. V zime sme sa mali vysťahovať a hrozila nám zmluvná pokuta 300-tisíc korún. Napokon nás ešte na pol roka nechali bývať. Hoci manželka mi všestranne pomáhala, bol som so silami v koncoch a neobišiel ma rozsiahly infarkt. Medzičasom o nás rozhlas vysielal reláciu, ktorú počul v aute istý vodič. Nechcel veriť vypočutému, tak sa u nás zastavil overiť, či je naozaj pravda, čo robíme. Strávil u nás pol dňa a rozlúčil sa s nami s ponukou, že dom pre nás odkúpi. Na adresu nášho občianskeho združenia poslal 2,5 milióna korún s tým, že dom postupne prejde do nášho vlastníctva. Tak sa aj stalo, doteraz sme dobrými priateľmi.

Po vážnom poškodení srdca ste sa postupne zotavili. Nechceli ste byť ľudovým liečiteľom, ale „riešiteľom“ týchto neduhov. Aké ciele ste si stanovili?

V najlepších rokoch, vo veku 40 rokov som bol na dne a postupne som vyplával hore. Život som si začal ešte viac vážiť s odhodlaním, aby sa stal oveľa hodnotnejším ako v časoch, keď bol v prepadlisku. Tu bol základ mojej práce s deťmi, ktoré stratili zmysel svojho života, s poru-

chami správania, často zbité, s chorobami. Bolo ich treba vykúpať, voziť k lekárom na vyšetrenia a potom im na rovinu povedať: podáme si ruky, ty budeš môj syn, dcéra, ja tvoj tatko. Ja ti chcem pomáhať a ty musíš chcieť, aby som ti pomáhal – musíš to pochopiť! Keď budeš odchádzať od nás, musíš byť čestným, spoľahlivým človekom a vedieť, čo 17 – 18-ročný mládenec či dievča má vedieť.

Zaiste nebolo jednoduché pre vás i deti nájsť si vzájomnú dôveru.

Hovorím ich súčasnou rečou, akceptujem ich vyjadrovanie, vžívam sa do ich veku. Musíme sa postupne ľúbiť, rozumieť si, najväčšia sila je láska. Prežil som podobné stavy, preto im rozumiem a ony zas mne. Dôverujú mi a povedia všetko. Aj to, čo by nepovedali nikomu inému. Neplnoletí sú u nás na základe povolenia rodičov. Nikoho tam nedržíme násilím, nemusia utekať, môžu odísť.

Nie som doktor, psychológ v bielom plášti, som pre nich neškodný dedko so snahou zistiť ich skryté vlohy, túžby, s ktorými sa doteraz nemali komu zveriť. S individuálnym prístupom ku každému sa nakoniec objavili talenty a schopnosti, o ktorých ani samy nevedeli. V priebehu niekoľkých mesiacov pobytu naši pozitívne motívy uplatnenia sa v rôznych povolaniach prostredníctvom práce

s počítačmi, v technických, umeleckých, výtvarných a iných činnostiach. Na obrázku kresba portréту ceruzkou. Základom je, že nestačí len chcieť, ale vedieť, prečo to chcem. S pevnou vôľou a podporou najbližších sa dá závislosť zbaviť.

Máte dlhoročné skúsenosti v práci s deťmi na šikmej ploche. Čo by ste odkázali rodičom?

V hociktovej rodine sa môže stať, že dieťa sa vplyvom okolia dostane do sféry rôznych závislostí. Stáva sa to najmä vtedy, keď rodičia mu nevenujú dostatok porozumenia, lásky. Netreba sa stresovať, ani hanbiť, život prináša rôzne problémy. Všetko možno napraviť, len treba zavčas vyhľadať pomoc.

Napísali ste množstvo blogov, príbehov, z vašich zážitkov by už teraz bola kniha. Dokonca jednu už napísala Tatiana Melasová pod názvom Tovar, ktorá sa stala bestsellerom na knižnom trhu.

K nám doviezol Tatianu jej priateľ takmer napoly mŕtvu, o čom otvorene píše vo svojej knihe. Z dvanásťročnej závislosti na drogách sa nám podarilo vzájomnou dôverou vrátiť ju do normálneho života. Vyštudovala vysokú školu, chce získať doktorát, vydala sa a žije v šťastnej rodine s očakávaním druhého zdravého dieťaťa. Spoločne pripravíme aj druhý diel knihy. Naším deťom vstúpujeme hneď od začiatku presvedčenie o ich „normálnosti“, že sa nemôžu vyčleňovať zo spoločnosti, iba závislosť na drogách ich ubíja, deprimuje. Pri obojstrannej starostlivosti, láske a počte užitočnosti sa nám darí prekonávať takéto stavy, o čom svedčia tisíce zápiskov v denníkoch od tých „našich“ tristo detí i vlastnoručne maľované obrazy. Mnohé naše bývalé „deti“, dnes už dospeláci, nás navštevujú aj po rokoch s vlastnými deťmi, našimi vnúčatami, niektorí aj s prosbou o radu. Naďalej zostávame dobrou veľkou rodinou.

V roku 2005 ste za svoju prácu získali cenu Humanitný čin roka. Z dvojhodinového rozhovoru sa do našich novín dostala iba časť zaujímavého rozprávania. Kde sa čitatelia môžu podrobnejšie dozvedieť o vašej nevšednej práci?

Všetko je na internete, na stránke www.drogy-sos.sk. Viac vo vyhľadávaci s uvedením mena Vladimír Schwandtner.

S poďakovaním za vašu obetavú prácu i rozhovor
Milan Bušo

Zdroje vedomostí aj zábavy

Už v predošlom čísle Budmerických zvestí sme písali o bohatej krúžkovej činnosti žiakov našej Základnej školy s materskou školou Budmerice. Vďaka záslužnej školskej aj mimoškolskej práci pedagogického kolektívu získavajú naši žiaci čoraz širšie vedomosti v príprave na ďalšie štúdiá i následnú praktickú činnosť v aktívnom živote.

V škole máme aj **malých vedcov**, ktorí skúmajú, objavujú a poznávajú nové veci z hľadiska vedy. Hravou formou sa oboznamujú a skúšajú, čo a ako funguje v prírode, vedú si svoje vlastné vedecké denníky. Cieľom je naučiť sa niečo nové prostredníctvom jednoduchých pokusov, experimentov. Deti sa na základe osobnej skúsenosti naučia základné pojmy, nadobudnú zručnosti, ako realizovať jednoduché pokusy s pomôckami dostupnými v domácnosti. Pri objavovaní prírodovedných zákonitostí zisťujú, že všetko spolu súvisí. Pritom sa zabavia a osvoja si základné prírodné javy pri dodržiavaní poriadku a bezpečnosti v pokusníckej práci. Prostredníctvom ďalších aktivít v rámci krúžku sa snažíme žiaka motivovať, podporiť rozvoj jeho myslenia a kreativity.

Ďalší žiaci si prehľbujú vedomosti o živé prírode, jej ochrane a ekologickom konaní **v environmentálnom krúžku**. Vyrobili sme si vlastný recyklovaný papier, maľovali s prírodnými far-

bami. Spoznávali liečivé byliny aj s ich praktickým použitím vo varení čajov. Časté výlety do prírody podporovali rozvíjať v každom z nás pozitívny vzťah k prírode. V jej krásu sme si uvedomovali, že každý človek by mal nieť zodpovednosť za svoje konanie v nej.

Deň pred Kvetnou nedeľou **vo veľkonočných dielnach** v kultúrnom dome sme sa zabavili výrobou veľko-

nočných ozdôb, drobností a dobrôt. V spolupráci s Miestnym odborom Matice slovenskej strávili deti spoločné chvíle so svojimi učiteľmi aj rodičmi. Zároveň si mohli zakúpiť aj výrobky iných detí, a tak podporiť našu školu. Maticiarke nám na stretnutí v Budmerickej izbičke ponúkali fazuľovicu, rôzne tradičné aj netradičné jarné pochúťky, domáce koláčiky, menej známe žihľavový

šalátik a sladké koláče so špenátom. Počasie aj akcia sa nám vydarili a všetci sme odchádzali s pocitom dobre vykonanej práce.

Aj matematiku si možno obľúbiť, ak sa snažíme jej porozumieť aj v krúžku **testovania žiakov 5. ročníka**. Zopakujeme si tematické celky z aritmetiky, geometrie, ktoré boli preberané vo 4. a 5. ročníku. Riešením slovných úloh rozvíjame matematickú a čitateľskú gramotnosť. Hlavným cieľom krúžku je prehĺbiť a upevniť u žiakov záujem o matematiku, pripraviť ich na prijímacie pohovory na stredné školy, ukázať, že matematika je skutočne súčasťou každodenného života. Vo väčšom rozsahu možno využívať inovatívne, najmä hravé metódy, prácu s interaktívnou tabuľou, prípravu žiakov na matematické súťaže Pytagoriáda, matematická olympiáda a riešenie zaujímavých, náročnejších úloh.

Podobne aj deviataci si precvičovali učivo od 5. do 9. ročníka **v matematickom krúžku**, aby sa pripravili na prijímacie pohovory na stredné školy. Hlavným cieľom je pripraviť žiakov na Testovanie 9 s prepočítavaním aj starých testovacích úloh a nácvikom zapisovania do odpovedňových hárkov.

Žiaci 8. ročníka v krúžku **cvičenia zo slovenského jazyka a literatúry** trénovali čítanie s porozumením, ktoré je základom úspechu na prijímacích pohovoroch na stredné školy. Zamerali sme sa na precvičovanie aktuálneho učiva podľa tematických plánov tohto predmetu pre 8. ročník.

Naši žiaci pravidelne navštevujú seniorov v Centre sociálnych služieb v Budmericiach. Druháci hlasným čítaním spríjemňovali klientom popoludnia. V rámci **tvorivého čítania** ich oboznámili s rôznymi literárnymi príbehmi, ktoré obohatili o dramatizáciu textu, bábkové divadlo, spev či jednoduchú ilustráciu prečítaného obsahu. Vďaka vlúdnu vysvetľovaniu našich seniorov sme pochopili význam cudzích slov a zároveň im to opätovali nielen rýchlokurzom anglického jazyka, ale hlavne láskavým poďakovaním. Veľakrát seniorov potešila aj recitácia naučnej poézie a prózy z našej čítanky pre 2. ročník alebo z inej literatúry.

Počas roka, najmä v marci, v **Mešiáci knihy** sme sa venovali čítaniu mimočítankovej literatúry s výtvarným stvárneným prečítaného. Obľúbeným sa stalo čítanie rodičmi, pričom mamy, staré mamy aj otcovia spestrili hodiny literatúry. Mnohé naše deti sa zapojili svojím prednesom do školského kola **Hviezdoslavovho Kubína**. Počas Týždňa slovenských knižníc druháci absolvovali aktivitu s názvom **Knižné putovanie** spojenú s návštevou knižníc v Pezinku a v Modre so zameraním na poznávanie kníh a práce s knihou. V Pezinku sa zúčastnili besedy na tému **Prečo čítame knihy?** a v Modre sa dozvedeli o živote a činnosti Mateja

Hrebendu. Súčasne si pozreli mestá s informáciou v anglickom jazyku a o dopravnej výchove v danom meste s následným spracovaním poznatkov v projektoch. Tretiaci sa zapojili do súťaže Ministerstva školstva SR s témou **Ako bude vyzerat' škola v budúcnosti**. Svojimi článkami zaujali a boli ocenení **Andrej Pastucha** a **Lukáš Chabroň**.

2. a 3. ročník spracoval témy **Čitateľského orieška**. Najmasívnejšou akciou sme si uctili dvoch významných slovenských spisovateľov Kristu Bendovú a Pavla Dobšinského. Ich život a dielo sme zapracovali do všetkých predmetov. Veríme, že naše deti budú čoraz viac siahať po knihe ako prostriedku poznania, ale aj oddychu.

Žiaci prvého stupňa sa **vo výtvarnom krúžku** venovali kolorovanej kresbe, kresbe s farbičkami, maľbe, rozfukavaniu farieb aj kresleniu v prírode. Na úvodnej dvojhodinovke sme vyskúšali kresbu s kreatívnym využívaním potravín. V rámci krúžku **tvorivé nožnice**, určeného pre žiakov 1. stupňa, so zameraním na rozvíjanie jemnej motoriky, spoznávanie rozmanitých pracovných techník si žiaci rozširovali vlastnú tvorivosť a fantáziu. Navzájom si pomáhali a učili sa jeden od druhého.

Naučiť sa bezpečne správať v cestnej premávke je jednou zo zručností, ktoré sú potrebné pre život. Žiaci 1. stupňa sa zúčastnili praktického výcviku **na detskom dopravnom ihrisku** v Trnave. Hravou formou a pod vedením kvalifikovaných inštruktorov tu mohli uplatniť poznatky a zručnosti, ktoré získali počas vyučovania a prakticky vyskúšať rôzne dopravné situácie, aby sa mohli bezpečne správať v cestnej premávke. Strávili pekné dopoludnie v areáli ihriska. Okrem vedomostí a dobrého pocitu získali aj vodičský preukaz.

Tretiaci zažili netradičné vyučovanie a množstvo zábavy **v škole v prírode** v penzióne Iveta v malebnej dedinke Radava. O účastníkov zájazdu sa doobeda starali pani učiteľky, poobede milé animátorky a počas celého dňa pani kuchárky, ktoré varili samé dobroty. Veľký areál im poskytol dostatok priestoru na netradičné vyučovanie a množstvo zábavy.

Členovia **filmového krúžku** sa stretávajú na rozprávkových popoludniach pri pukancoch a zemiakových lupienkoch a venujú sa celkom vážnym témam: svetovej kinematografii, histórii „pohyblivých obrázkov“, práci tímu okolo režiséra, kameramana, scenáristu. Deti až teraz chápu, koľko námahy treba vynaložiť na zopár sekúnd tohto krásneho umenia. Zlatá soška OSCARA a červený koberec budú musieť teda na nás ešte chvíľu počkať! Tento veľký svet snov si zatiaľ užívame detskými očami. Ako raz Charlie Chaplin povedal: „Kto nikdy nebol dieťaťom, nemôže sa stať dospelým.“

V zdravom tele zdravý duch

Správna životospráva a pohyb sú pre zdravie človeka veľmi dôležité. Plávanie patrí k základnej gramotnosti človeka, pomáha osvojovať a rozvíjať pohybové zručnosti, upravovať zdravotný stav, zlepšuje telesnú a duševnú kondíciu, prináša radostné zážitky. Žiaci 1. až 5. ročníka mali možnosť zapojiť sa **do plaveckého výcviku** v Pezinku. Všetci žiaci si zdokonalili plavecké zručnosti. Okrem veľkej pochvaly od trénerov a radostných zážitkov si žiaci odniesli mokré vysvedčenie za odvalu a snaživosť.

Do krúžku fitness sú zapojené žiačky a vždy sa tešia na fyzický aj duševný relax z pohybu. Stal sa pre nás stretávkou, kde nielen zocelujeme a tvarujeme naše ženské krivky, ale popri cvičení vždy zažijeme aj kopu srandy. Tento rituál nám každý týždeň poskytuje nielen fyzický, ale hlavne duševný relax. Vytvorila sa z nás skupinka, ktorá si má vždy čo povedať a na čom sa zasmiať. Do nášho "babínca" zavítal aj chlapec a cvičenie sa mu veľmi páčilo. Možno v budúcom školskom roku rozšírime naše cvičebné rady aj o „fitness chlapcov“.

Radosť z pohybu rozdáva aj **roztlieskavačky** so strapatými pom-pom a milými úsmevmi. Okrem prirodzeného talentu je to pomerne tvrdá drina a jej výsledkom sú rôzne tanečné choreografie zostavené kombináciou viacerých tanečných štýlov a variácií. Pri tréningoch je preto veľmi dôležitá tanečná, gymnastická či iná pohybová príprava. Používajú sa rôzne prvky

pohybu: pohyby rukami, skoky, výkopy, gymnastické prvky. Okrem povinných cvikov a zostáv v nadväznosti na rôznu hudobnú predlohu skúšajú dievčatá improvizáciu a takto formujú svoju tanečnú osobnosť a kreativnosť. S roztlieskavaním môže začať každý, kto má dostatok odvahy, odhodlania, ochoty a chuti na sebe pracovať. Už teraz sa tešíme na nové členky v bu-

dúcom školskom roku, ktoré budú spolu s nami spetrovať program pri rôznych školských slávnostiach, podujatiach či koncertoch!

Taktika je dôležitá v každom športe. Keďže **krúžok vybíjanej** je našim jediným športovým krúžkom na škole, naučili sme sa jej pravidlá a hru v jednotlivých družstvách sa zdokonaľovali v taktike. Pohyb je pre deti prirodzený, a tak na vybíjanú chodili pravidelne a v plnom počte. Tento rok sme sa zamerali na ročníky tretakov až piatakov, chlapcov aj dievčatá. Reprezentovali sme našu školu na obvodnom kole v Pezinku, kde sme si hru s inými školami mohli vyskúšať vo veľkej športovej hale. S týmto športom budeme pokračovať aj v budúcom školskom roku.

Naši žiaci dosahujú dobré výsledky aj **v brannej výchove** prostredníctvom Základnej organizácie Združenia branných a technických činností SR pri ZŠ s MŠ Budmerice.

Aj kultúra má svoje miesto

Počas uplynulého školského roka sa každý pondelok poobede ozýval školskými chodbami spev detí, s ktorými sme sa stretávali **na speváckom krúžku**. Nacvičovali sme moderné, detské i ľudové piesne a výsledky našej práce sme prezentovali na rôznych podujatiach v rámci školy a obce. Víťali sme nový školský rok, spríjemnili popoludnia starkým v Centre sociálnych služieb v Budmericiach, spievali na vianočnom benefičnom koncerte, Dni učiteľov i na Dni matiek. Spievame pre radosť a veríme, že naše vystúpenia každého potešia.

Dňom plným pohybu, zábavy a slnka bol tohoročný **Medzinárodný deň detí**. Naša základná škola v spolupráci s občianskym združením Budmeričania deťom pripravili žiakom pestrý program s rôznymi aktivitami, v ktorých všetci účastníci dosiahli výborné výsledky. Oslavu otvoril symbolicky so zvončekom školský parlament. Začali sme prehliadkou hasičskej techniky, nasledovali zábavné súťaže, kreslenie a hry. Pod vedením pani učiteľky Mgr. Jany Figurovej si učitelia pripravili rôzne stanovišťa, kde mohli žiaci získať sladkú odmenu. Žiaci 3. – 9. ročníka ZŠ s MŠ Budmerice sa zapojili aj do turnaja vo vybíjanej. Celé podujatie sprevádzala veselá hudba, o ktorú sa postaral Matej Haršány. Nechýbalo ani občerstvenie, už tradične bol pre deti pripravený bufet s hotdogmi.

Súťažíme a občas vyhrávame

IQ olympiáda – krajské kolo (súťaž tvoria logické úlohy z celej škály intelektových schopností a nadania v rôznych oblastiach)

1. miesto: Juraj Polák, v rámci SR 4. – 5. miesto
2. miesto: Matej Polák
3. miesto: Alex Zápražný

Combat Games Bratislava (internetové hry – turnaj bojovníkov)

1. miesto: Samuel Machala, Maroš Hrdlovič, Tomáš Jakubík

Biblická olympiáda (rímsko-katolícka) – okresné kolo

4. miesto: Magdaléna Morvayová, Viktória Trebatická, Lýdia Bohušová

Biblická olympiáda (evanjelická)

1. miesto: Romana Achbergerová

Biologická olympiáda – okresné kolo

Úspešný riešiteľ: Dominik Račko, Adriana Jakabovičová, Ella Uhrovičová

Hviezdoslavov Kubín – okresné kolo

1. miesto: Ján Udvardy

Klokanko

Úspešný riešiteľ: Eliška Oscitá

Novodobo so Shakespearom

2. miesto – kolektívne vystúpenie: Michaela Oscitá, Alžbeta Oškeroová, Roman Ochaba, Natália Schmidtová, Terézia Udvardy, Petra Bottánková, Ella Uhrovičová

Na bicykli bezpečne – okresné kolo

3. miesto: Ján Udvardy, Sebastian Langoš, Soňa Študencová, Karin Kerestešová

Na bicykli bezpečne – výtvarná súťaž, okresné kolo

1. miesto: Janka Chobotová

Tlačová agentúra SR – literárna súťaž

Ocenení: Andrej Pastucha, Lukáš Chabroň, N. Kulifajová

(Zdroj: ZŠ s MŠ Budmerice, lb, mc, md, sh, mk, nk, zp, zr, mr, vš, it, foto ZŠ s MŠ)

Posledný rok v starej škôlke

„Chyby prvej výchovy nás sprevádzajú po celý život, preto najprednejšia stráž ľudského pokolenia je už v kolíske.“

Ján Amos Komenský

Dôležitosť predškolskej výchovy a vzdelávania si stále viac uvedomujeme a dbáme, aby sme naplňali odkaz učiteľa národov. Neustále vylepšujeme a zdokonaľujeme systém vzdelávania v materských školách, ktorý korešponduje svojimi vzdelávacími oblasťami so vzdelávacím programom na základnej škole. Snažíme sa deti v materskej škole viesť k uvedomeniu, zodpovednému a cieľavedomému správaniu a pritom aby si užili detstvo so všetkým, čo k tomu patrí.

V oblasti zdravia a športu sme absolvovali turistické vychádzky do krásnej okolitej prírody spojené s opekačkou, návštevy lesoparku, pobyt na dopravnom ihrisku v Trnave pre najstaršie deti, plavecký výcvik v Senci, deň športu v telocvični či na ihrisku. Deti svoje zručnosti a schopnosti rozvíjali v športovom krúžku.

Kultúrne vyžitie sme deťom sprostredkovali divadelnými predstaveniami, besiedkou s Mikulášom, vianočnými piesňami a koledami. Urobili sme si karneval v maskách, so súťažami a tancom. Potešili sme svojimi vystúpeniami starkých v Centre sociálnych služieb, kultúrnom dome, na benefičnom

koncerte, zaspievali a zatancovali našim drahým mamičkám.

Uvedomelý prístup k prírode, životnému prostrediu sme deťom vstúpili pri významných dňoch pre našu planétu – Deň Zeme, stromov, vody. Učili sme sa separovať odpad a dozvedeli sa o význame separácie pre planétu. Poľovníci nám porozprávali, ako sa starajú o poľovnú zver.

Počas roka sme rozvíjali ľudové tradície vo folklórnom krúžku, spevom a tancom v tanečnom krúžku. Talentované deti vytvárali zaujímavé práce v krúžku šikovných rúk. Priebežne sme pripravovali deti na školskú dochádzku, oboznamovali sa aj s anglickými slovíčkami. Tie najstaršie navštívili svojich starších kamarátov v škole a sledovali ich pri vyučovaní. Potom nasledoval slávnostný zápis, ktorý predškôláci dôstojne zvládli za podpory pani učiteliek zo škôlky.

Posledný mesiac v škôlke patrí už iba deťom. Na Deň detí sme sa zamaskovali za indiánov a kovbojov. Školský dvor pripomínal divoký západ, kde sme triaľali do rôznych cieľov, chytali ryby, zdolávali rôzne prekážky, svoju odva-

hu a šikovnosť ukázali deti na lane či v disciplínach vo vreci.

Rozlúčka s predškôlkami bola na ľudovú nôtu. Snažili sme sa rozžiariť detské oči, aby sme mohli vidieť milé usmiate tváričky, spokojné a šťastné deti. Hreje nás vedomie, že si našu prácu vážia rodičia, keď im odovzdávame šťastné, zdravé ratolesti.

Lúčime sa s budovou, ktorá bola toľko rokov našim pôsobiskom. Tešíme sa na nové priestory, výzvy, deti. Smutno nám je za deťmi, ktoré idú do školy, už sa tak často nevidíme. Ale tak to je – každý deň sa niečo končí a niečo nové začína... (ii)

Ako ďalej s odpadmi?

Naši obyvatelia sa čoraz viac zaujímajú o životné prostredie v okolí svojej obce. Je skvelé, že nám nie je ľahostajné, ako vyzerá príroda, ktorá nás obklopuje, aký vzduch dýchame, aká je kvalita našich vôd.

V júni prebehlo verejné zasadnutie k posudzovaniu vplyvov na životné prostredie investičného zámeru firmy, ktorá chce prevádzkovať mobilné zariadenie na likvidáciu nebezpečného odpadu. Mnohí občania sa zasadnutia zúčastnili a aktívne sa zaujímali o plány firmy. Taktiež je veľmi chvályhodné, že okrem negatívneho stanoviska obce Budmerice k danému zámeru bolo na Ministerstvo životného prostredia SR zaslané aj Stanovisko verejnosti, pod ktoré sa podpísalo 607 obyvateľov Budmeríc a 135 z Vištuka. Všetkým tým, ktorí prejavili takýto aktívny záujem o svoje životné prostredie, treba poďakovať.

Je pochopiteľné, že nechceme ďalšiu ekologickú záťaž v blízkosti našej obce, ktorá už i tak musí znášať blízkosť skládky komunálneho odpadu Dubová ako aj skládky nebezpečného odpadu pri našej obci. Vážnou otázkou však naďalej zostáva, čo s naším vlastným odpadom. Ako sa my sami správame k životnému prostrediu nielen v našej obci, ale celkovo na Slovensku. Treba si uvedomiť, že odpad nezmizne šibnutím zázračného prútika, keď smetiarske auto vyvezie obsah nášho smetiaka. Ako teda postupovať?

Triedenie komunálneho odpadu

Precízne triedenie odpadu by malo byť samozrejmosťou, nakoľko nielenže znižuje ekologickú záťaž, ktorú predstavuje komunálny odpad na skládkach, ale pomáha aj rozpočtu obce. Viaceré domácnosti triedia odpad veľmi dôsledne. Ten možno vyviezť na zberné miesto pri čističke odpadových vôd v Budmericiach. Možno tu odovzdať plasty (mimo termínov odvozu plastového odpadu z domácností), papier, starý nábytok, elektroodpad, sklo, stavebnú suť i použitý olej z domácností. Staré oblečenie a látky možno odovzdať do kontajnerov Ekocharita, ktoré sú rozmiestnené v obci. Podrobnú informáciu o tom, aký odpad možno odovzdať na zbernom mieste, si prečítate na webstránke obce <http://www.budmerice.sk/odpadove-hospodarstvo.html>

Zberné miesto sa bude aj naďalej rozvíjať, aby sme v budúcnosti dokázali zhodnotiť viac odpadu. Novela zákona o odpadoch (zákon č. 79/2015 v znení neskorších predpisov), ktorá vošla do platnosti od mája 2017, naložila na obce ďalšie povinnosti spojené s odpadmi. Okrem iného budeme musieť zabezpečiť obslužný personál zberné-

ho miesta vlastnými silami, keďže tam už nie je možné zamestnávať ľudí cez ÚPSVaR. Všetky tieto úpravy a povinnosti zrejme vyústia do mierneho zvýšenia poplatkov za vývoz odpadu.

Kam s bioodpadom

Veľkú časť odpadov z domácností a záhrad tvorí bioodpad. Najlepším spôsobom jeho zhodnotenia je kompostovanie, ktoré nám okrem zníženia objemu vyvázaného odpadu navyše zabezpečí kvalitnú zeminu do záhradky. Dnes je už možné vybrať si z množstva cenovo dostupných, funkčných a estetických kompostérov, ktoré urýchľujú kompostovanie. Pre bioodpad väčších množstiev má obec zriadené dve zberné miesta.

Na Bielom vršku sa nachádza zberné miesto pre zvyšky drevitých rastlín zo záhrady (konáre, haluze, masívne drevo), ale aj odpadové drevo (palety, drevené obaly, stavebné drevo vrátane drevotriesky) a drevené časti starého nábytku. Odpad nesmie obsahovať kamene, molitan, polystyrén, čalúnenie ani umelé hmoty a nátery nebezpečné pre životné prostredie.

Druhé zberné miesto je tzv. hnojová jama pri Vištuku a je určené na vývoz trávy a listov.

Odpad z týchto zberných miest bude ďalej spracovaný, preto by malo byť v našom vlastnom záujme, aby sme na tieto zberné miesta nevyvážali odpad, ktorý tam nepatrí. Veď každá likvidácia nesprávne uloženého odpadu, ako aj „čiernych skládok“ stojí našu obec peniaze. Minulý rok sme napríklad zlikvidovali veľkú skládku pri Silnici, ale aj mnoho iných menších smetísk.

Hoci nielen obec, ale aj samotní obyvatelia aktívne čistia naše okolie, stále sa stretávame s prípadmi nelegálneho vyvážania odpadu. Tieto priestupky sa obec rozhodla sankcionovať **pokutami vo výške 1 500,00 eur (fyzická osoba) a 6 638,00 eur (právnická osoba)**. Pre identifikáciu páchatelov budú slúžiť foto-pasce rozmiestnené v obci na rizikových miestach označených upozornením. Dúfame, že to odradí tých, ktorí si mylia les a pole so skládkou.

Najlepšie je odpad vôbec nevytvárať

Rozmýšľanie o znižovaní množstva odpadov by sa však malo začínať pri nakupovaní. Mnohí si ešte pamätáme časy, keď ľudia v rodinných domoch nepotrebovali smetné kontajnery. Dnes sú obchody plné zbytočných

plastových obalov a po každom nákupe prinášame domov množstvo igelietiek, vrecúšok, téglíkov a škatúl, ktoré okamžite putujú do smetiaka. Pokúsme sa teda náš život zbaviť odpadu ešte predtým, ako doň vstúpi. Opäť sa vrátili do módy plátenné tašky na nákupy. Nie je problém ušiť si či zadovážiť vlastné látkové vrecká na zeleninu a ovocie. Pri výbere potravín už okrem kvality, ceny, pôvodu možno začať zvažovať aj to, v koľkých obaloch sú zabalené. Rozmáhajú sa dokonca tzv. bezobalové obchody, kde si ako za starých čias naberieť šošovicu alebo fazuľu do vlastného vrecka a pohára, prací gél a šampón do vlastnej fľaše.

Nie všetko sa dá zmeniť hneď, ale malými krôčikmi môže každý znížiť svoj podiel na skládkach. Skúste ísť niekedy s vašimi deťmi či vnúčatami na výlet nie do lesa, ale na skládku. Neskôr, keď budete spolu váhať nad kúpou ďalšej plastovej hračky, ktorá sa pokazí ešte po ceste z obchodu, dobre si to vopred premyslite. **Zuzana Fialová**

Kanalizácia ani žumpa nie je skládka tuhého odpadu

Použitá voda sa stáva vodou odpadovou. Po vyčistení v čističke od-

padových vôd (ČOV) sa vracia späť do prírody, riek a potokov. Hoci v našej obci máme zatiaľ vybudovanú iba časť splaškovej kanalizácie, jej funkčnosť narušujú rôzne predmety – handry, hygienické vložky, plienky, kuchynský odpad. Práve ten spôsobuje usadzovanie zvyškov mastnôt, zemiakových či hroznových šupiek v kanalizačnej prípojke s následným upchatím prietoku. Okrem toho vyhnívanie zvyškov sa prejaví trvalým zápachom vo vašom dome.

Okrem spomínaných predmetov **do kanalizácie nepatrí** drobný stavebný odpad (zbytky omietky a pod.), chemikálie, farby, lieky, ropné materiály, tuky, zvieracie fekálie, cigaretové ohorky.

Veľa času nezaberie, ak tuky, kuchynský olej či masť po varení vylejete pomocou lievika do fľaše a odovzdáte na zbernom dvore, podobne aj nebezpečný odpad. Zvyšky jedál použité ako potravu pre zvieratá (ak máte možnosť), alebo ich zabalte a vyhodíte do smetného koša. Lieky, injekčné striekačky, tabletky odovzdajte v lekární.

Záleží na osobnej zodpovednosti každého z nás, v akom životnom prostredí budeme žiť.

(mb)

Kde sa odstraňujú vrásky rokov – z nepekného na krásne

V našich novinách pravidelne dávame priestor šikovným ľuďom, pre ktorých je tvorivá práca náplňou každodenného života a súčasne jej výsledky bohato prezentujú obec Budmerice nielen na Slovensku, ale i ďaleko za hranicami.

Čo všetko vzniká spojením talentu s trpezlivosťou, precíznosťou a dlhoročnými skúsenosťami možno vidieť v dielni reštaurátora Petra Baku. Ako sa k tomuto menej všednému povolaniu dostal? Možno aj vďaka génom a blízkosti k práci s drevom, s ktorou sa vďaka otcovi – stolárovi oboznamoval od svojho útleho veku. Svoju odbornú profesiu začínal v reštaurátorskej firme v Pezinku a po vojenčine sa vydal na skusy do Nemecka. Tam sa mnohému podučil, technológiám pracovných postupov i marketingu, no po čase sa rozhodol vrátiť do rodných Budmeríc.

Zo širokej palety používaných pracovných nástrojov a pomôcok si časť vyrobil sám a prispôbil ku konkrétnym prácam na dobových nábytkoch či replikách. Napríklad k trom barokovým stoličkám dokáže urobiť štvrtú, nerozoznateľnú od pôvodných. Jeho zručnosť vysoko oceňujú nároční zákazníci, vážení umelci pri obnove historického nábytku, dverí, kostolných okien a renováciách muzeálnych zbierok v kaštieloch. Pre neho bola významná a najzaujímavejšia renovácia mnohých zbierok v kaštieli v Topolčiankach.

V súčasnosti pracuje pri rekonštrukcii kostola sv. Jána Krstiteľa na cintoríne v Modre, ktorý je najstaršou sakrálnou pamiatkou mesta. Popri odbornosti sú práce aj fyzicky náročné a vyžadujú si zodpovednosť pri demontáži, preprave do dielne v Budmericiach a pri spätnom osadzovaní ťažkých

kostolných dverí a okien. V dielni má rozpracované aj ďalšie vzácne kusy, napríklad z viac ako storočného klavíra bude znova „mladík“ slúžiaci ďalšie storočie. Máte doma starý drevený nábytok a nechce sa vám ho vyhadzovať, hoci už nie je práve v najlepšom stave? Robíte dobre. Práve ste sa dozvedeli, že dobrý majster, akým Peter Bako nesporne je, dokáže svojou trpezlivosťou a vytrvalosťou opraviť a reštaurovať veľa drobných maličkostí. Vie však vyrobiť aj moderný nábytok, kvalitný, trvácny, čo dokáže oceniť iba náročný zákazník. Najväčší záujem je o atypické kuchynské linky a šatníky.

Majster reštaurátor Peter Bako je celým srdcom Budmeričan so zlatými rukami, ktorému záleží aj na skrášľovaní obce, bezpečnosti občanov a detí. Ako priateľský človek nikdy nestojí bokom verejného života v obci, keď je treba, možno sa naňho vždy spoľahnúť.

(dd)

Úspešní aj v seniorskom veku

Už po tretí raz Okresná organizácia Jednoty dôchodcov Slovenska v Pezinku poverila svoju základnú organizáciu v Budmericiach usporiadaním okresného kola **Športových hier seniorov**. Tak ako v minulých ročníkoch tohto športového zápolenia organizátori opäť zvládli celý priebeh súťaže na výbornú.

Mnohí naši seniori sa po dosiahnutí dôchodcovského veku neutiahli do samoty štyroch stien príbytku, ale začali život plný pohybu často aj vo väčšej intenzite ako v aktívnom veku. Veď pravidelný pohyb je kľúčom k šťastnejšiemu, zdravšiemu a dlhšiemu životu. A práve toto je jedným z cieľov našej dôchodcovskej organizácie. Môžu to potvrdiť stálice i nováčkovia každoročných športových súťaží seniorov, v ktorých si merajú telesnú kondíciu v jednotlivých druhoch športových činností, ale utužujú aj vzájomné priateľstvá.

V tomto roku napriek chladnému, silno veternému májovému počasiu naše reprezentantky úspešne zabojovali vo viacerých disciplínach. V rýchlej chôdzi v kategórii do 70 rokov získali prvé dve miesta **Květoslava Oscitá** a **Mária Ležáková**, v streľbe zo vzduchovky a v hode granátom ob-

sadila druhé miesta **Anna Olšová** a v hode guľou do 70 rokov patrilo druhé miesto **Jánovi Nemcovi**.

Naším sa darilo aj na **8. ročníku Krajských športových hier a turistickom stretnutí seniorov Bratislavského kraja v Malackách** začiatkom júla. Najlepšia v hode granátom bola **Anna Olšová** a postupuje do celoslovenského kola súťaže. V behu skončila na druhom mieste **Mária Ležáková**.

Tieto športové aktivity seniorov významne podporuje aj Bratislavský samosprávny kraj na základe Memoranda o spolupráci, s ktorým Krajská organizácia Jednoty dôchodcov na Slovensku robí veľa spoločných akcií aj s finančným príspevom kraja.

Takže dôchodcovia, pridajte sa k nám a buďte šťastní aj v staršom veku!

(mb)

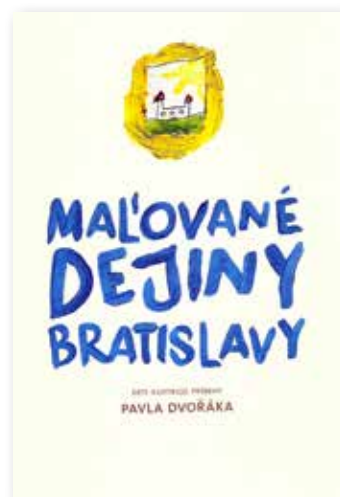

História servírovaná v lahôdkovom balení

„Žite svoj život a zabudnite na svoj vek.“ N. V. Peale

Čože je to osemdesiatka? Pri stále vynikajúcej duševnej i telesnej kondície je toto číslo u nášho spoluobčana **PhDr. Pavla Dvořáka** v slede stále intenzívnej tvorivej činnosti iba poradovým číslom z rodného listu. Je stálicou v žánri literatúry faktu na Slovensku. Z príležitosti životného jubilea si spolu s ním pripomeňme jeho životnú cestu, ktorá je úzko prepojená literárnym spojivom dávnej i nedávnej histórie.

Patrí k vojnovým deťom, ktoré ešte zažili hrôzy vojny najmä v letných mesiacoch roku 1944, keď nad Bratislavou čoraz častejšie prelietali americké bombardovacie lietadlá. Preto otec rozhodol, že syn Pavel, žiak prvej triedy ľudovej školy pôjde s matkou z ohrozenej Bratislavy do Budmeríc a on zostane v meste. Otec našťastie bombardovanie Apolky prežil a zdravý prišiel tiež do Budmeríc.

Pavel Dvořák po návrate do Bratislavy, absolvovaní strednej školy a Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave pracoval ako redaktor vo viacerých novinách a časopisoch. Pritom začal publikovať poviedky a postupne sa dominantnou témou stala história. Napísal takmer tridsať kníh, tisícky článkov, množstvo rozhlasových a televíznych umelecko-náučných relácií, ktoré sa vo verejnosti stretli s veľkým záujmom. Podobne aj pútavo porozprávané príbehy zo slovenských dejín na nespočetných besedách v knižniciach, mestách, obciach, za ktoré mu viaceré samosprávy vyjadrili vďaka udelením diplomov. Významným prínosom k popularizácii spoznávanie najstarších dejín našej krajiny je aj vydavateľská a editorská činnosť vo

vlastnom vydavateľstve RAK v Budmericiach, kde žije od roku 1972.

Bol hlavným protagonistom dvojročného projektu (2014 – 2015) Múzea mesta Bratislavy a Detského ateliéru **Múzeum má budúcnosť** určeného pre žiakov základných škôl. Z pravidelných stretnutí s Pavlom Dvořákom a z jeho pútavého vyrozprávania 40 historických príbehov deti nové poznatky výtvarne spracovali, a tak vznikla krásna, veľmi vzácna kniha **Maľované dejiny Bratislavy – Deti ilustrujú príbehy Pavla Dvořáka**.

Okrem štúdia archívnych prameňov, písania a širokých vzdelávacích aktivít nezanedbáva svoju rodinu ani seba. Ešte nedávno splavoval Hron. Denne relaxuje trojkilometrovým behom s pravidelnými vychádzkami s dvomi psíkmi po blízkom lese. Doteraz je z neho zdatný turista zdolávajúci nielen tatranské končiare, ale dokonca Himaláje. V jeho jubilejnom roku mu jeho syn Pavel, žijúci s manželkou v Číne, pripravil oslavu osemdesiatky v horách na úpäti Himalájí s názvom Expedícia 2017. O dobrodruž-

nom putovaní po tajupnej Číne sa dovieme v budúcom čísle našich novín.

Redakcia Budmerických zvestí spolu s čitateľmi želá nášmu jubilantovi, historikovi, spisovateľovi pánovi PhDr. Pavlovi Dvořákovi do ďalších rokov pevné zdravie, veľa lásky a porozumenia v rodine i tvorivých síl, aby úspešne dokončil 9. diel knižného seriálu **Stopy dávnej minulosti** s názvom **Slovensko v čase osmanských vojen**.

Milan Bušo

Zdroj: Múzeum mesta Bratislavy

Rudolf Fabry

* 08.02.1915 – Budmerice, + 11.02.1982 – Bratislava
Básnik, prozaik, autor rozhlasových hier, publicista. Narodil sa v Budmericiach. 35. výročie úmrtia

Pri výročí konca pestre, na zážitky bohatej životnej púte nášho významného rodáka si pripomeňme jeho detstvo prostredníctvom výberu zo spomienok dlhoročného priateľa, básnika Štefana Žáryho. V malom budmerickom domčeku sa mu vyznal zo svojich detských rokov.

S jeho rodnou obcou som sa zoznámil po vojne, keď spisovatelia hľadali vhodný objekt pre účelové sídlo svojej stavovskej organizácie. Budmerický kaštieľ sa vytypoval spomedzi poltucta možností na odporúčanie básnika Fabryho.

V niektoré nedele alebo vo výnimočný sviatok sa brána zámockého objektu otvorila pre verejnosť a do parku vtiahli skupinky Budmeričanov: stareny skracujúce si chodník ku kaplnke Bohorodičky, mládež a najmä ľúbostné páriky. Pravdaže, väčšina šarvancov nebola odkázaná na benevolenciu grófa a vedela ošmeknúť horlivú bedlivosť strážneho personálu. Stačilo nakriviť mrežu, zneškodniť vrecom pichľavý drôt alebo jednoducho zadržať dych a prevliecť sa pomedzi železné tyče. S výnimkou budmerického „tlstého chlapca“ Rudka. Jeho relatívne väčší objem – ako by sme dnes povedali „hmotnosť“ – teda telesná nemotornosť, mu nedovolili, aby sa takto elasticky vlúdl do zakázaného parku. To však neplatilo pre časť, ktorá pokračovala v lese a mierila k horárni. Tam sa rozprestierala Rudova „Aladinova záhrada“ či „Alenčina krajina zázrakov“.

Takéto priznanie z protagonistových úst po prvý raz zaznelo pri onom „preberaní“ kaštiľa, keď sme spečaťovali rozhodnutie v útulnej domácnosti za prestretým pohostinným stolom, ktorý obsluhovala vrtká ešte mamenka pod dobrosrdečným dohľadom sedemdesiatpäťročnej babenky. Vedeli sme o sebe, že sme od detstva polovičné siroty. Bezotcovia. Náš oidipovský komplex sa exponoval na krutejšie či nevinnejšie trápenie materi – a v tomto môj starší priateľ nezaostával, pretože vládol mocou jedináka a na sekírovanie mal k dispozícii v dome hneď dve ženské osoby. Babenka s mamenkou ballito to veľké tučné decko, ešte aj teraz v dospelom veku, do periniek obáv a prehnaného obskakovania. Vnuk – synak sa im odvďačoval predstierané zdvihnutým hlasom, odvrkovaním a typicky šťavnatým slovníkom, z ktorého by mohol ťažiť nebohý Bernolák i celá trnavská jazyková škola.

– Režko-Rudenko, jak to rozprávaš? Šak sa nám na dom kostel zrúci! – napomínala občas pani Fabryová syna, skôr medovým než vyčítavým tónom.

Už počas školských a mládeneckých rokov stihol vyskúšať všetky možné recepty poézie. Nepublikoval ich. Hrubé školské zošity plné veršovníckych pokusov a rozbehov zo začiatku tridsiatych rokov (vrátane rytierskeho vyznania neopätovanej lásky grófke) fahli popolom v budmerickej pekárskej peci, dodajúc patričný lesk i farbu poctivému ražnému chlebu a husacine.

Výrazne prispel do nášho národného literárneho receptára novátorskými, inovačnými, svojskými vzorkami zrelého umenia i vpokusmi, ktorých prvotná, zdanlivá exotickosť či exkluzivita dala impulz k vzniku nového, výrazného básnického tvaru.

V tomto je Fabry Fabrym a nikým iným.

(mb)

Zdroj: Š. Žáry: Rande s básnikmi, 1988

Kam za kultúrou

AUG.	27.	Krumplové šeličo Budmerická izbička
	1.	Z rozprávky do rozprávky Areál kaštiľa
	4.	Slávnostné otvorenie školského roka Kultúrny dom
	16.	Hodová tanečná zábava Kultúrny dom
	17.	Budmerické hodovanie Námestie R. Fabryho
	23.	Majstrovstvá Slovenska v brannom viacboji Areál kaštiľa
	24.	Deň otvorených dverí Centra soc. služieb v Budmericiach Areál CSS
	30.	Budmerice v pohybe – beh, cyklistika Areál kaštiľa
SEPTEMBER	8.	Čaj o piatej – Jednota dôch. Slovenska Kultúrny dom
	12.	Úcta k starším Kultúrny dom
	14.	Budmerice v pohybe – turistika Areál kaštiľa
	24.	Darovanie krvi Kultúrny dom
	?	Memoriál A. Oscitého – spoloč. tance Kultúrny dom
OKTÓBER	4.	Strašidelný dom na námestí Námestie R. Fabryho
	17.-18.	Deň otvorených pivníc Vínne pivnice
	17.-18.	Koláče priamo z pece Budmerická izbička
	18.	Zóna bez peňazí Kultúrny dom
	24.	Školská katarínska zábava – 14. ročník Kultúrny dom
NOVEMBER	3.	Charitné trhy Kultúrny dom
	5.	Mikuláš Námestie R. Fabryho, kultúrny dom
	8.	Cena Rudolfa Fabryho Kaštieľ
	9.	Vianočné tvorivé dielne Kultúrny dom
	10.	Budmerické Vianoce Budmerická izbička
	11.	Varenie mikulášsko-predvianočnej kapustnice Kultúrny dom
	13.	Benefičný koncert Kultúrny dom
	17.	Živý Betlehem Námestie R. Fabryho
	31.	Batôžkový Silvester Kultúrny dom
DECEMBER		

Miestny odbor Matice slovenskej Budmerice
v spolupráci so ZO Jednoty dôchodcov Slovenska v Budmericiach
a s obcou Budmerice
Vás pozývajú na 5. ročník podujatia, ktoré sa koná za každého počasia:

Krumplové šeličo

27. augusta 2017 o 13:00 hod.
KD Budmerice - Budmerická izbička

Každý dospelý, ktorý príde na „Krumplové šeličo“ v čase od 13:00 - 17:00 hod.
získa zlosovateľný lístok do tomboly a deti do 12 rokov dostanú malý darček.

PROGRAM:

- ❖ **Výstava veľkého sortimentu jedál zo zemiakov podľa starodávnych a súčasných receptov**
napr.: lokše, budmerické sciskanice, zemiakové placky a iné.
- Ich ochutnávka je spojená s predajom.
Na výstave môžete zemiakové jedlá hodnotiť a 10 najlepších z nich bude zaradených do pripravovaného receptára.
 - ❖ **Ukážka prípravy periek zo zemiakového cesta**
 - ❖ **Súťaž pre dospelých:** o najdlhšiu zemiakovú šupku
 - ❖ **Program pre deti:**
 - zdobenie textilných vreciek na prezuvky do školy so zemiakovými pečiatkami
 - súťaž v hádzaní zemiakov do prúteného koša
 - **pre deti s rodičmi:** tvorenie postavičiek zo zemiakov a zeleniny
- Poznámka: – pomôcky a materiál budú pre deti pripravené
- ❖ **Tombola „Krumplové šeličo“:** vylosovanie o 17:00 hod.
 - ❖ **Živá hudba:** Jozef Schwarz
 - ❖ **Vstupné je dobrovoľné**

www.123nakup.eu

Chovateľské potreby

Ponúkame kliecky pre chov
prepelič, králikov, činčil,
pasce na líšky a kuny,
liahne na vajíčka, odchovne
pre kuriatka, kŕmidlá
a napájačky.

Rozvoz po celom Slovensku.

Viac na www.123nakup.eu,
tel. 0907 181 800

OD RAČE PO BUDMERICE

Deň vo vinohradoch®

9. ROČNÍK

Sobota
9. septembra 2017
Cena vstupenky:
15 € a v nej + bonus
na nákup vína 5 €.

Vinári priamo vo svojich viniciach budú ponúkať hrozno a zároveň víno z neho vyrobené. Navštíviť môžete 40 viníc od Rače, Svätého Jura, Pezinka, Modry až po Vištuk a Budmerice.